

St. 11.

V Gorici, 13. marca 1885.

Tečaj XV

„Soča“ izhaja vsak petek in velja do pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 1.10
Pol leta 72
Četrt leta 1.10

Pri oznanilih in tako tudi pri „pravilnicah“ se plačuje za navadno tiskopisno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za reče črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 8 kr. v tobakarnicah v gosposki ulici blizu „trih kron“ na starem trgu in v nunski ulici ter v Trstu, via Cassanina, 1.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soče“ v Gorici na Travniku 16, I., naročnina pa opravištvu „Soče“ Via della Croce št. 4. II.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri opravištvu.

O šolstva po Slovenskem

govoril je poslanec Božidar Raič v državnem zboru 28. februarja t. l. med drugim tako le:

„Visoka zbornica! Prestolni govor 28. dne oktobra 1870 dal je nam pomirjajočo obljubo, da vladbode enakomerno skrbela za duševne in gmotne koristi vseh narodov v državi; da Avstrija ima biti zavetje pravicam svojih narodov in dežel, trajno bi vališče pravici in pravi svobodi. In vzvišeni gospod ministerski predsednik izjavil je 15. februarja 1882 v 194. seji: „Avstrija je Avstrija; biti mora združisce vsem avstrijskim narodnostim, katere živé jednopravno pod avstrijskim žezlom, združisce, v katerem morejo uživati svoje pravice.“

„Državni osnovni zakon z dne 21. decembra 1867 o splošnih pravicah državljanov za v državnem zboru zastopana kraljestva in dežele pravi v členu XIX. tako le: „Vsi narodi so jednopravni in vsak narod ima nerušljivo pravo na varstvo in gojitev svoje narodnosti in jezika. Jednopravnost vseh v deželi navadnih jezikov v šoli, uradu in javnem življenju priznana je od dežave. V deželah, v katerih biva več narodov, morajo se učilnice tako urediti, da vsak narod dobi potrebna sredstva izobraziti se v svojem materinem jeziku, ne da bi se silil k izučanju drugega deželne jezika.“

„Potrjena osnovna postava zagotavlja tedaj vsem narodom in deželam, ki so zastopane v državnem zboru, popolno jednopravnost v šoli, uradu in javnem življenju. K tem narodom prištevajo se brez dvojbe tudi Slovenci, ki bivajo na Kranjskem, spodnjem Štirskem, v jednom delu Koroške in v Primorji, če tudi v različnih deželah, vendar zdržema. Ali slovenski narod zadeli so le redki žarki ustavnih dobrot. Resničnost te trditve dokazujejo sledeča fakta: §. 39. zakona za Štirsko z dne 8. februarja l. 1869, ki se glasi: „Jeden deželni šolski nadzornik mora biti popolnoma vešč slovenščine“, se vzlic muogim pritožbam trdovratno prezira. Sedanja vlada imenovala je za Štirsko šolske svetnike, katerih nobeden ni zmožen slovenščine (Čujtel na desnici), četudi biva na Štirskem 467.000 Slovencev, 785.000 Nemcev, če tudi dajo Slovenci 10.000 in Nemci 12.500 vojaških novincev. Za okrajne šolske nadzornike imenovala so se osebe, ki se jako malo brigajo za blaginjo slovenskega ljudskega šolstva, pač pa smatrajo za glavno svojo nalogo poneučevanje slovenske mladine. Največjo podporo imajo pa germanizatorji, poneučevalci, v okrajnih glavarjih, in to povsod na Štirskem in Koroškem.“

„Ravnateljstva in profesorska mesta nameščajo se redno brez razpisa s tujimi učnimi močmi, tako v Mariboru in Ptuiju (kjer je se ve da kmetijska šola, pa vrhovno vodstvo nauka je na Dunaji). Tako v Trstu, Gorici in Paznu, kamor so nedavno poklicali ravnatelja iz Sterberga. Domače profesorje skušajo počasi spraviti iz slovenskega ozemlja in nadomestiti jih s tujimi elementi, tako v Mariboru, Ptuiju, Celju itd. Dr. Vošnjak navel je 1881. leta sledeča slučajja. V Mariboru oglasilo se je šest proslincev za mesto suplenta, ki so vsi bili zmožni slovenskega jezika, in to mesto dobil je žid (čujtel na desnici), če tudi se v Mariboru šolajo samo katoliki. V Trstu prosilo je 43 suplentov za izprazneno profesorsko mesto in med temi sedem taci, ki so zmožni obeh deželnih jezikov, ter so že suprirali po 5—6 let. To mesto dobil je najmlajši proslilec, kateri je suprilal še le jedno leto in je bil domači učitelj pri namestniku. (Čujtel na desnici.) Tako se godi pod upravo sedanjega ministerstva. (Čujtel na desnici.) Domači sinovi se večinoma pošiljajo na Hrvaško ali sploh k našim jugoslovanskim bratom, posamični izmed njih morajo mnogo let suprirati; imamo pa tudi slučaj, da posamični izpitani učitelji morajo brez službe v revščini živeti. Že nastavljene profesorje gonili so pa z jednega konca dežele na drugega, ker so se javno priznali za Slovence in kot taki delali za svojo narodnost. Ko bi c. kr. vlada skrbela, da se tuji elementi priučé slovenščine, predno se pošljejo v slovenske pokrajine, bi mi mnogo manj temu ugo-

varjali. Tako pa moramo kot težko obloženi davkoplačevalci in avstrijski državljani slovesno protestovati, ugovarjati, proti takemu nepravilnemu postopanju cesarsko-kraljeve vlade. Za Pazin se je razpisalo mesto učitelja s pristavkom, da kandidat mora biti vešč hrvatsko-slovenskega jezika. Mej prosilci bili so tudi taki, ki so zadoščevali tej zahtevi, vendar se je dalo dotično mesto proslilec slovanščine nevesčemu. (Čujtel! Čujtel na desnici.) Na deželni spodnji gimnaziji v Ptuiju dalo se je začetkom letošnjega šolskega leta mesto ravnatelja učitelju slovenščine nevesčemu, če tudi je deželni odbor imel 8 slovenščine zmožnih učnih močij na razpolaganje.“

„Organizacijski načrt leta 1849, kateri je bil 16. septembra 1849 na najvišjem mestu potrjen, pravi na strani 145. št. 4. b) (čita): „V slučaju, da je materni jezik učencev slovanski, se ima v prvem in drugem razredu 4, v tretjem in četrtem pa 3 ure na teden odločiti za slovanski pouk, in ravno tako na zgornjem gimnaziji v prvem razredu dve uri, v drugem, tretjem in četrtem razredu pa tri ure na teden“. Naučno ministerstvo je izdalo rešitev z 22. dne januarja, da naj se že v začetku tekočega šolskega leta razdeli prvi razred v dva oddelka, drugega pa ni nič storilo. Po mojem nemerodajnem mnenju morale bi se srednje šole v slovenskih pokrajinah tako uravnati, da bi vsak učenec, ki je dovršil gimnazijo ali realko, bil zmožen ravno tako nemškega kakor slovenskega jezika, da bi tako dolžnost svojega poklica v bodočnosti, kar se tiče znanja jezika, lože opravljal.“

„Za Mariborsko učiteljske se je že v aprilu 1880 sklenilo, da naj se uvede slovenski učni jezik po razmeri nahajajočih se narčnih pripomočkov in v marci 1881 se je zopet ta stvar sprožila. Pa vse brez uspeha. Naučno ministerstvo v tej stvari nič ne stori za širske Slovence. Gospoda moja! ali minister popolnem prezira sklepe državnega zbora? Čemu pa tedaj sedimo v tem dražem poslopji, katero že stane davkoplačevalce blizu 11 milijonov?“

„Z ljudskimi šolami na Štirskem, Koroškem in Primorji je, kar se tiče slovenščine, jako slabo. Koroška ima 123 do 130.000 Slovencev, pa ti nimajo nobene slovenske šole v pravem pomenu besede. Zategadelj se je že pokojni knezoškof Wiery s 97 kateti pritožil pri ministerstvu, da se otroci toliko slovenščine ne uče, da bi umeli čitati katekizem. Vse prizadevanje bilo je zastoj, naučno ministerstvo ne stori ničesar. V koroški vojvodini je v veljavi učni načrt, po katerem mora učitelj slovenskega otroka, kakor hitro stopi v šolo, nemški nagovoriti, in ga potem 8 let nemški poučevati.“

„Čemu svetu razum Koroške in naučnemu ministerstvu se vedno dopoveduje, da so na Koroškem utrakvistične šole, da se tedaj najprej slovenski potem pa nemški poučuje. V istini se pa vse šole razum dveh ali treh nemške, učenci se ne uče slovenski niti čitati niti pisati, kar nasprotuje čl. XIX. in ljudskošolskemu zakonu.“

„Na spodnjem Štirskem se malo brigajo za šolski zakon in zakonite učne načrte, povsod se urivajo v obligatne ure učnega jezika tudi učne ure drugega deželne jezika, da pač otroci niti jednega, niti drugega nimajo prilležitosti zadostno se naučiti. Na spodnjem Štirskem snuje nemški šulferajn meč čisto slovenskim prebivalstvom šole z nemškim učnim jezikom. (Čujtel na desnici.) Je li to ni proti zakonu? (ne! na levi) Je li ni proti članku XIX? (ne! na levi) Je li ni proti razumu in pravičnosti? (odobravaje na desnici — smeh na levi.) V Slovenskeji Bistrici obiskuje 400 slovenskih otrok narodno šolo, a deželni šolski svet v sporazumu z deželnim odborom je ukazal: od tretjega razreda počenši je poučni jezik nemški. Časnik, kateri je to prikazen hotel občinstvu prijaviti, bil je zaplenjen (čujtel na desnici.) Črna dela plašijo se svetlobe! (Veselost na desnici — smeh na levi.)“ Govornik navaja dalje iz koroških in štajerskih šol mnogo izgovorov, kako se godi tam Slovincem v šoli v narodnem in poučnem oziru.

Dopisi.

Iz goriške okolice, 10. marca. — (Trnovcem v preudarek.) Ko sem se iz prijazne Gorice oziral čez Kronberg, videl sem na visokem kraji Trnavsko cerkev ter se mi je zdelo, da mora biti to prijeten kraj za razgled na daleč okolo, kar je tudi v resnici. Pri tej priliki sem menil, da je ta svet ves obrastel; a ko sem stopil na Trnovska tla, videl sem gole, pušne pašnike, po katerih ubogo živino poletu muhe trpinčijo. Ali ne bi bilo bolje, da bi bil ta kraj posajen? Živina bi imela poleti senco, in koliko bi bilo to pa v zdravstvenem obziru bolje? Ako bi bil ta kraj posajen sadonosnim drevjem, bilo bi tudi nekaj postranskega dobička. Kake važnosti in koristi bi bilo to, da bi se sadna ali pa gozdna drevesa posadila od Ravnških pašnikov do Rijavske vasi t. j. ob državni cesti na obeh straneh? Na takem početji bili bi potomci sedanjim Trnovcem hvaležni. Bogu bodi potokano, da se v tej zadevi nič ne godi, da bi se lahko izvršila. Silil sem moža, ki je oporekal, da na Trnovem noče sadno drevje rasti, drugi pa je trdil, da bi otroci vse sadje pobrali. Oba ugovora sta prazna. Zvedel sem, da pred dvema letoma ni bilo na Trnovem niti jednega sadnega drevesa, a lani leto in letos da se je na prizadevanje za oboje blagostanje vnetega gosp. vikarja posadilo 570 dreves raznovrstnih jabolk, hrušk, češenj, orehov, ter da se je vse dobro sponeslo in prišlo. Nekaj dreves se je na cerkveno zemljišče posadilo, nekaj so pa kmetje pokupili.

Otroci bi vse sadje pobrali! No! otroci so res otroci, kakor povsod. Ali če bi vsak kmet imel sadno drevje, ne bi šli otroci k drugemu jemat. Pa saj imate Trnovci poljskeka čuvaja! Tudi ta ugovor je ničev in prazen. Torej ne manjka nič drugega, nego dobre volje in složnoati. Mesto preprirov, orodje v roke in hajd na delo; skrajni čas je tū. Hvalevredno bi delali, ako bi okolo cesarske ceste od Ravnških pašnikov do Rijavcev nasadili sadno ali gozdno drevje. Od neke strani sem čul, da gozdno oskrbnitvo bi bilo pripravljeno v to svrhu pomagati. Tedaj, kaj hočete več! Resna volja in trud premagata vse, kakor pravi naš pesnik:

Nes pametno ljudstvo, čemū li tvoj stok?
Na delo! ne drži mi križema rok!
Vrni se samo v prvotnost nazaj,
In našlo povsodi prvotni boš raj!

Iskalec.

Iz Solkana, 8. marca. Kakor znano, bila je pri nas starodavna, navada, da drugi velikonočni praznik popoldne naš je obiskalo mnogo občinstva iz okolice, posebno iz Gorice. Dobro se še spominjam iz onih časov, ko sem bil še mal deček, da je prišlo omenjeni dan v našo vas toliko ljudstva, da so bile po blagoslovu vse krčme in vsi vrči prenapolnjeni; pilo in jelo se je, da je bilo veselje. Kar je nekaj let, ni več tako; najbrže radi slabih letin. Zdaj pa, odkar se pod Gorico ta dan popoldne pripravlja neka „konjska dirka“, odpravila nam je večino ljudstva, posebno goriškega, in celo od nas gredo nekteri to dirko gledat. Tako ima naša občina, oziroma naši krčmarji radi te dirke gotovo nad tisoč gold. škodé. Ker mislijo Goričani vsako leto omenjeni dan dirko držati, bo ta praznik pri nas popolnoma osamljen; da bi pa radi tega ne bila naša občina toliko na škodi, svetoval bi našim rodoljubom, posebno naši čitalnici, da bi ta dan napravila kakšno veselico; s katero bi vsaj goriške rodoljube k sebi privabili; tako bi bilo za naš Solkan v narodnem in materijalnem oziru pomagano. Kdor noče škode trpeti, si mora sam pomagati.

Za letošnji drugi velikonočni praznik bi bilo v tem oziru skoro preskrbljeno, kajti nameravalo je goriško „Slov. bralno in podporo društvo“ napraviti tisti dan izlet k nam v Solkan. Ali ker so nekteri goriški in prvaški rodoljubi uže prej sklenili napraviti prav ta dan veliko slavnost v Prvačju v čast na-

šemu pesniku S. Gregorčiču, katere se udeležijo tudi Goričani, moralo je podporno društvo odložiti svojo slavnost na oani dan po Velikinoči.

Ta dan bode slavilo „Slov. bralno in podporno društvo“ tisočletnico smrti sv. Metodija, svojega patrona, in sicer zajutra s sv. mašo, popoldan z izletom k nam v Solkan, kjer bo godba in petje.

Ta vest, dragi solkanski rojaki, Vam gotovo dobro dojde. Treba pa, da naše županstvo in odbor naše čitalnice, za to poskrbi, da se to vrlo podporno društvo častno sprejme, kajti goriški rodoljubi so nam že veliko pripomogli v narodnem in v materijalnem osiru. Zato je tudi naša dolžnost, da jih lepo sprejmemo, ter da jim še zdaj kličemo: dobro došli!

Domoljub.

V Podgori, dne 10. marca. — V številki 18. „Edinosti“ od dne 4. t. m. obira me hudo dopisnik iz Brd, češ, da nečem spolniti tega, kar sem pri shodu volilcev v Biljani dne 24. junija 1883 obljubil zastran ceste čez Gradec. Dovolite, da stvar v Vašem cenjenem listu, kot domačem glasilu, pojasnim, prav kakor je.

Cestna črta od Gunjač v Brdih do Plavi v Kanalskem okraji, ktera bi se imela izdelati vsled deželne postave 24. novembra 1868 št. 17. dež. zakonika, leži deloma v Goriškem, deloma v Kanalskem okraji in sicer daljši kos v tem nego v onem. Po načrtu znašajo stroški za del ceste v mejah goriškega okraja 10.217 gl., za Kanalski kos pa 17.681 gl. — Toda ker se postava ne naaljanja na noben načrt in ker tudi ne določuje, po kakem črti se ima cesta graditi, je pred vsem neobhodno potrebno, da se oba cestna odbora Goriški in Kanalski o tem dogovorita; ker bi se sicer lahko zgodilo, da dela vsak svoj kos ceste po svojem načrtu, a da ti cesti slednjic ne prideti v nobeno zvezo. Brez takega dogovora bi bilo po mojem menenju in po onem mnogih drugih razumnih mož zelo nespametno začeti delo, če ne dá kompetentna oblast s pravno-veljavno razsodbo poročstva, da se bo moglo in moralo na podlagi določenega načrta nadaljevati in končati.

Cestni odbor za Goriško okolico, kteremu imam čast uže več let predsedovati, si je avest, da se je uže mnogo potrudil priti v tem oziru do zaželenega sporazumljenja s cestnim odborom Kanalskim. Posebno v zadnjih letih je s raznimi uradnimi dopisi prav nujno priporočal, naj omenjeni odbor popusti svojo upornost, naj se dogovori z Goriškim odborom in naj prosí tudi deželne podpore, da mu bo mogoče lotiti se dela. In ko se Kanalski odbor le ni hotel udati, podal sem v imenu našega odbora visokemu deželnemu zboru v lanski seji obširno petico, v kterej sem še enkrat na drobno razložil mnogostranske koristi in veliko važnost nameravane cestne zveze, ničvost ugovorov Kanalskega cestnega odbora in žrtve, h katerim so pripravljene Briske občine, da se olajša breme Kanalskemu okraju, ter sem prosil, naj bi visoki dež. zbor sklenil primerna sredstva v namen, da se bo mogla v najkrajši dobi izdelati po postavi zagotovljena cesta čez Gradec.

Vsled te vloge je vis. dež. zbor v seji dne 18. julija 1884 naložil svojemu odboru, naj si prizadeva doseči med cestnima odboroma goriškim in kanalskim in neposrednje interesovanimi občinami tako poravnavo, po kteri se odstranijo vse ovire, ki se do zdaj še ustavljajo izdelovanju ceste od Gunjač do Plavi.

Spolnovaje to naročilo je slavni deželni odbor povabil oba omenjena cestna odbora in nektera županstva v Brdih, naj bi se po svojih zastopnikih deležili obravnave, ktero je napovedal za dan 3. oktobra 1884 v namen, da se doseže sporazumljenje o tej zadevi. — Vsi povabljeni so poslali svoje zastopnike k seji razen Kanalskega cestnega odbora, kteri je naznanil svoj soglasni sklep, da se ne mara deležiti dogovorov, da ne mara sodelovati za cesto čez Gradec, da odločno protestuje, zoper gradenje iste ceste in da rajše, kakor se loti dela, prenese vse potrebne stroške, ki bi jih prizadelo nasprotovanje do skrajne meje.

Zastopniki cestnega odbora Goriškega pa so, kakor se lahko bere v dotičnem uradnem zapisniku pri slav. dež. odboru, izrazili svoje obžalovanje nad nikakor opravičenim sklepom cest. odbora Kanalskega ter so ponavljali svojo zahtevo, da se ima cesta zgraditi po načrtu dd. 1. julija 1882 in še več: izrekli so tudi, da cestni odbor založi iz svoje denarnice sam vse stroške za kos ceste v svojem okraju in da nima nič proti temu, da se vsi prostovoljni doneski brislih občin in korminskih obrtnikov v denarji in v delu, kteri se soštevajo na okolo 5000 gold., naklonijo edino le v korist kanalskemu okraju.

Takrat so običajni razgovori in na slav. dež. odboru, kteri je prejel pozneje tudi prošnjo vseh toliminskih županstev v prid ceste čez Gradec, je zdaj, da stvar končno razsodi in sicer, kakor je pričakovati, tako razsodi, da bo mogoče delo začeti in uspešno končati. — Jaz nisem nikdar obljubil in nisem mogel obljubiti, da bom cesto čez Gradec delal; obljubil sem le, da si bom po svoji moči prizadeval, da se primeren anezek sprejme že v preudarek za l. 1884

in da se cestni odbor, kakor hitro mogoče, poprime dela. To svojo obljubo sem, kolikor je segala moja moč, s' lail; zraven tega pa sem se trudil doseči, da bi cestni odbor mogel svojo nalogo spolniti. Meni vest nikakor ne očita, da bi bil jaz v tej zadevi kakoli zamudil ali zakrivil in v to zastavim tudi svojo možko besedo, da bom kot načelnik cestnega odbora tudi prihodnjic na to uplival, da se delo koj začne, kakor hitro bo stvar tako poravnana ali razsodena, da bo izdelanje ceste v obeh okrajih zagotovljeno.

Kdor pa hoče zvedeti, kaj se je zgodilo z denarom preudarjenim in potrjanim za cesto čez Gradec, naj se blagovoljno potruži k meni v urad cest. odbora. Jaz previsoko spoštujem pravice državljanov-davkoplačevalcev, da bi jim hotel kaj prikriti, kar zadeva gospodarstvo cestnega odbora. Postavno dokumentirani računi z denarničnimi dnevniki vseh let, od kar posluje cestni odbor, do konca leta 1884 in denarnični dnevnik letošnjega leta — so tu vsak čas na razpolago interesovanim strankam, ktere jih želé pregledati. Poroč sem se svojo častjo za to, da se nikomur ne zgodi v uradu cestnega odbora to, kar se je meni in drugim veleposestnikom zgodilo dne 10. febr. t. l. v občinskem uradu v Vederjanu, ko smo prišli pregledavat občinske račune za leto 1884, o kterih je bil objavljen županišveni razglas, da so po §. 65. obč. reda občinarjev v pregled razgurni, — pa so se nam pokazali nekončani računi in dnevniki brez dokumentov in ko smo prašali po računih poprejšnjega leta — nas je župan zavrnil, da nimamo pravice prašati po njih. Ste slišali: veleposestniki, kteri največ skladajo v občinsko denarnico, nimajo pravice prašati po računih prejšnjih let, nimajo prepricati se ob občinskem gospodarstvu!

Jaz pa, če pride v odborov urad n. pr. g. župan Kojščanski ali kak drug zastopnik javnih interesov, mu ne pokažem samo računov in dnevnikov, ampak odprem mu radovoljno tudi odborovo blagajnico, da vidi in se prepriča z lastnimi očmi, kako cestni odbor gospodari z javnim premoženjem.

In h koncu še nekaj. Da si jaz in da si z menoj še drugi veljavni možje na vso moč prizadevajo doseči, da dobi Kojščanska županija pri prihodnjih volitvah, nov, skrben, vesten, za blagor občine vnet zastop, to je gola resnica. A mi se ne poslužujemo v ta namen drugačnih, nego le poštenih in postavnih sredstev: mi se ne potikamo skrivaj po občini, ne vabimo volivcev v krčme, ne plačujemo piti, ne podkupujemo, ne strahujemo, ne iščemo pomoči pri kazenskih sodnijah, ampak delamo vse očitno, skrbimo in se potezamo za to, da se volitve redno razpišejo, da se imeniki volilcev postavno uravnajo, da se za volitev odloči vsem občinam najprije ležišče središče in da se sploh za volitve vse tako pripravi, da bodo mogli volilci svobodno, po svoji vesti in po svojem prepričanju voliti take može, kakeršnih naša županija prav pravno potrebuje. Mi nismo do zdaj še nikogar silili, naj podpiše prošnje in pritožbe, ki smo jih o tej zadevi po postavnem potu podali pristojnim oblastnjim in tudi za naprej ne bomo nikogar v to gnali ali pritiskali. Kdor hoče v našem smislu pošteno in očitno sodelovati za blagor občine, naj sodeluje; kdor se boji, možko postopati, ali je s prepričanjem na nasprotni strani, svobodno mu, naj hodi svoja pota. Mi pa — to je, jaz in moji somišljeniki, med kterimi so največjavni možje v celi županiji — hočemo vstrajno delati do zadnjega za pravičnoroč. Če zmagamo, trudili se bomo dalje, da porabimo zmago, kolikor se bo dalo, občini v korist; če pa propademo, tolažila nas bo zavest, da smo po svoji moči spolnili svojo dolžnost. Bodočnost potem uže pokaže, na kterej strani je bila sebičnost in na kterej pravičnost.

And. Kocjančič.

Iz Štanjela, 3. marca. — Kakor je bilo narečeno v „Soči“, vršil se je dne 1. marca v Štanjelu občni zbor vinarkega društva. Udeležilo se je zbora kakih 40 mož, večinom županov in starašinskih mož različnih kraških občin. Zboru predsedoval je g. Jož. Fabiani iz Štanjela. Ta pozdravi navzoče ude in se zahvali za obilno udeležitev, poudarja namen in važnost osnovnega društva za povzdigo vinarstva na Krasu, pojasni razloček med zadruzo z omejeno in neomejeno zavezo ter naprosi zapisnikarja, naj prečita pravila od odstavka do odstavka, kar se tudi zgodi.

Navzoči društveniki sprejmejo enoglasno pravila in jih lastnosrečno podpišejo. G. predsednik povabi potem društvenike, naj volijo v smislu § 21. pravil društvenega predsednika za 3 leta. Voljen je bil enoglasno za predsednika g. Jož. Fabiani, veleposestnik iz Štanjela, kateri se društvenikom zahvali za izkazano čast in obljubi, po svoji moči delovati v prid društvu. — Na to povabi g. predsednik društvenike, naj izvolijo 6 odbornikov. Voljeni so bili enoglasno za odbornike: g. Franc Černe, veleposestnik iz Tomaja, g. Jožef Fabiani, veleposestnik iz Kobdila, g. Janez Klobova, kaplan v Štanjelu, g. Jakob Pegan, posestnik in župan v Ayberji, g. Alojz Strekelj, posestnik v Komnu, g. Jožef Živic, veleposestnik in župan v Skopem.

Odbor volí potem podpredsednika g. Fr. Černeta,

denarničarja g. J. Fabianija, in tajnika g. J. Klobovsa. Predsednik naznani občenemu zboru, kako se je ravnateljstvo sestavilo, izrazi upanje, da bode društvo v prid in korist kraškim posestnikom, naprosi zapisnikarja, naj prečita zapisnik, povabi dva društvenika, naj z njim vred ta zapisnik podpišeta, in zaključi občni zbor 5. uri popoldne.

Ta dan pristopili so društvu tudi novi udje, med njimi tudi naš deželni poslanec g. R. Mahorčič, ki bo s svojo znano delavnostjo in uplivom gotovo koristil našemu društvu, in g. Alojzij Šrekelj, ktere-ga je društvo kot strokovnjaka z veseljem sprejelo. Radostni smo tudi opazili, da se je začelo zanimati tudi učiteljstvo za to društvo, in trdno nado izrekamo, da društvu pristopijo vsi zavedni možje, zlasti duhovni, župani in učitelji. — Pravila priobčimo, ko bode društvo uknjiženo. (Društvo je že vknjiženo vsled odloka c. k. kupčijske-pomorske sodnije v Trstu dne 10. marca 1885 št. 3067.)

Grahovo, 5. marca. — Vender je prišel tudi pri nas zaželjeni čas, da se je začelo ljudstvo zanimati za cerkveno petje, katero smo že mnoga leta v naši cerkvi pogrešali. Sedaj je upanje, da dobimo izversten cerkveni pevski zbor, za kateri se imamo zahvaliti g. učitelju, ki s hvalevredno marljivostjo uri naše pevce. — To je ljudstvo vzbudilo, da so skoro enoglasno sklenili, napraviti cerkvene orglje, ktere poveličujejo službo božjo, so cerkvi v kinč in občini v ponos.

Obžalovanja vredni so taki možje, ki nasprotujejo povečanju službe božje; žalibog da so tudi v naši občini nekteri taki, ki bi morali biti voditelji, pa so nasprotniki. Hvala Bogu, da se takih le malo nahaja; večina si želi cerkvene orglje, zato je upanje, da dosežemo, kar želimo.

Hvala čast. g. vikarju in spošt. g. učitelju, ki se za dobro stvar mnogo trudita in celo z denarom pomagata. Bog jih živi in ohrani, da bi še mnogo let zdrava in krepka med nami ostala.

Okoličan.

Iz Bosne, 1. marca. — Ko sem Vam bil zadnjic pisal, pritaknili ste bili dopisu te le besede: prihodnjic kaj družega. Mislim sem tedaj, da moram to nekako prisiljeno obljubo izpolniti, zato sem po dolgem odlašani odločil se pisati o gozdič. (Prinesemo drugi krat. Ur.) Bilo bi sicer kaj družega, pa za sedaj nisem utegnil; samo to prosim, denite brez posebne premembe v svoj cenjeni list.

Kakor sem Vam že lani omenil, pošilja mi tudi letos prečastiti gosp. župnik šebreljski raznih časnikov; med temi sem najbolj vesel Vaše „Soče“. Radoveden, kaj se godi v nekdanji domovini, jo najrajši prebiram. Bog Vam daj zdravje in pogum v boji za narod naš. Naj lahončiči in nemškutarji še tako upijejo, resnice in pravice ne prekučnejajo; pred oni umolknejo a la „Corriere“ in mali lističi.

Mojim rojakom Šebreljencem pa slava, ker se toliko žrtvujejo za narodno čast in napredek. Bralno društvo blagodejno upliva na prebujenje narodne zavesti, mladeniči, ki so ob času, ko sem bil še tam, norce brili čez čitalnico, mi sedaj pišejo sem, da so upisani v to prekoristno društvo, ki ima že 80 udov, dosti časnikov in dobiček povrh. Slava jim, še Cerkljani so bolj zaspani, ne morejo nikoli prav oživiti čitalnice. Spoštovanjem udani B. (Po želji g. dopisnika pustili smo dopis razen par prav malih popravkov po vsebini in obliki popolnoma nepremenjen. Tako pišejo naši kmečki mladeniči. Čast jim! Ur.)

Politični pregled.

Na polji notranje politike zanima v prvi vrsti podrobni razgovor o državnem proračunu za leto 1885. Govori se pri vsaki točki mnogo, posebno pa je letos levica izredno zgovorna. Poslanci te stranke govorijo mnogo, ker se volitve bližajo. Odlikoval v tem oziru se je neki Knotz, ki je napadal uradnike na Češkem in osobito g. namestnika v Pragi. Odgovor je dobil od ministrskega predsednika grofa Taaffeja in g. poslanca Fanderlika, a ti odgovori ne dopadajo Knotzu in ustavovernim listom. Pri točki „vseučilišča“ bila je huda bitka, v kateri so levičarji popolnoma podlegli; minister baron Conrad izjavil je na različne napade, da njegovo vedenje ni nemško ni slovansko, temveč avstrijsko. Danes 12. t. m. dospel je razgovor že do „srednjih šol“, za ktere so se preudarki nespremenjeni sprejeli po odsekovih predlogih. V tem tednu bo gotovo dovršen razgovor o potrebah naučnega ministra.

Na Dunaji mudil se je zadnje dni ogerski ministrski predsednik Tisza, bil je pri cesarji

ter najhitreje poročal o dogovorih gledé prena-redbe ogerske gosposke zbornice, katera mu dela dosti preglavice. Zbornica državnih poslancev sprejela je njegov predlog o prenaledbi zbornice magnatov ali gosposke zbornice z malo večino, a znano mu je, da isti predlog zavrže gosposka zbornica. Da bi se obvaroval te blamaže in nje-nih nasledkov, stopil je v dogovore z voditelji pojedinih strank v magnatski zbornici. Bo-li kaj uspeha, ni še znano.

Gledé zunanje politike je omeniti, da so Angleži bojevanje v Sudanu odložili do jeseni; takrat hočejo Madija z večjo silo prijeti in u-ničiti. Sicer pa jim preti vojska v Aziji z Rusi, ki se vedno bolj bližajo angleškim mejam. Kne-za Bismarka sin šel je v London najbrže z na-menom, da bi med Rusijo in Anglijo posredoval in za nenasitljivo Nemčijo kaj izmešetaril.

Nezadovoljnost prebivalstva v Turčiji vedno raste. Vlada turška se boji v prihodnji spomladi ustaje, zato namerava pomnožiti žandarje in vo-jake v Albaniji in Macedoniji.

Telegram „Soči“: (Dunaj, 13. marca, ob 2 popoldne.) Kasacijski dvor je ravnokar pri-tožbo ničevosti v Fitzevi pravdi na predlog naj-višjega državnega pravdnika zavrge l.

Domače in razne vesti.

Poreško-puljski škof, milostljivi gospod Ivan dr. Flapp, preselil se je pretekli ponedeljek iz Go-ric v Poreč. V semenišči, kjer je bival, odkar je prišel zadnjič z Dunaja, nagovoril ga je pred odho-dom v imenu bogoslovcev njegov edini bogoslovec. Pred 9. uro zbralo se je bilo tam mnogo gospodov duhovskega in svetnega stanu, da bi ga spremili do železniške postaje. Ko je došel knezonski škof, s ka-terim se je novi škof peljal, napotil se je ves spro-vod proti postaji. Tam so čakali uže drugi duhovniki in svetni gospodje, med njimi mestni župan z dvema svetovalcema in predsednik veteranskega društva. Ne-kateri goriški in korminski duhovniki spremili so škofa v Trst, en goriški duhovnik in en poreški ka-nonik pa celo v Poreč, kamor je bil šel že prej č. g. Sessich, profesor v pokoji, da prikrbi vse, kar treba. V ponedeljek ostal je novi škof pri mil. gosp. škofu tržaškem, ki ga je čakal na kolodvoru, drugi dan se je odpeljal z vladnim parobrodom „Pelagosa“ v Poreč, kjer bo prihodnjo nedeljo, 15. t. m., slo-vesno vmeščen.

„Slovensko bralno in podporno društvo v Gorici“ priredi v nedeljo, 15. t. m., ob 7^{1/2} uri zvečer v društvenih prostorih na Travniku, h. št. 16, domačo zabavo s petjem, tombolo na tri dobitke in govorom o sv. Cirilu in Metodu, društvenih patronih. Pri tej priliki dražili se bodo nekateri listi in posa-mezni snopički nekaterih knjig. Nadejati se je, da druš-veniki in vabljeni gostje se udeležijo v obilnem šte-vilu zanimivega večera. Odbor namerava popolniti se-danjo društveno knjižnico, in narediti iz nje nekako ljudsko knjižnico, iz katere bi dobivali društveniki raznega berila. Ker društveno gmotno stanje ne pri-pušča, da bi se za knjige mnogo trosilo, obrača se društveni odbor do slovenskih rojakov z uljudno prošnjo, da bi blagovolili podariti društvu primernih knjig, kolikor jih morejo pogrešati. Za vsak še tako majhen dar se odbor uže naprej prav toplo zahva-ljuje. Rodoljubi, ki bi hoteli v ta namen kaj darova-ti, naj pustijo ali naznanijo svoje knjige pri predsed-ništvu ali pa v društvenih prostorih pri čuvaji. Po veliki noči bo praznovalo društvo tisočletnico smrti sv. Metoda, svojega patrona.

Duhovske premembe. Monsignor Jožef dr. Gaberjevič, profesor pastore v goriškem o-srednjem semenišči, prevzel je stalno v tem zavodu cerkveno zgodovino in cerkveno pravo. Profesorja pa-storale namestuje č. g. Andrej Jordan, začasni se-meniški špiritual. Razpisano je mesto profesorja pa-storale do 28. aprila t. l.

„Goriška ljudska posojilnica“ bo imela svoj redni občni zbor prihodnji ponedeljek, 16. t. m., v pisarnici svojega ravnatelja, dr. Nik. Tonklija, Via Ascoli, h. št. 1, pri sv. Ivanu ob 11. uri predpo-ludne. Gospode društvenike opozarjamo na to ter jih prosimo, naj se udeležijo v obilnem številu, da bo zbor sklepčen, ker pravila zahtevajo določeno število zastopanih deležev, da je zborovanje pravilno.

Družbe sv. Vincencija Pavljanskega prva in druga konferenca boti imeli v nedeljo 15. t. m. ob 6. uri zvečer v dvoranji preblagorodne grofinje Matilde Coroninijeve, v Rabatiški letni občni zbor, h kateremu se uljudno vabijo delavni udje, kakor tudi družbini prijatelji, dobrotniki in p. n. gospodje,

ki bi se utegnili zanimati za to v korist revnim in ubogim, kakor tudi v blagor pomoči potrebni šolski mladini delajočo družbo. Na dnevnem redu je ogovor slovenski in italijanski, poročilo o delovanji preteklega leta in razdelitev tiskanih izkazov. Dohodki so šteli preteklega leta 2316 gold. 76 kr., stroški 1641 gl. 58 kr. Več o poročilu spregovorimo prihodnjič; za danes le živo želimo, da bi se tudi slovensko raz-umnštvo obilno udeležilo omenjenega zbora.

Vzvišeni gospod Fr. grof Coronini, dež. glavar, prišel je včeraj za par dnij z Dunaja.

Obravnava pred najvišjim sodnim dvorom na Dunaji se vrši danes v znani pravdi zoper Fitz a-Makutza iz Gorice. Predseduje bivši minister vi-tez Schmerling, zatožbo zastopa drug bivši mi-nister dr. Glasar, zatoženca pa zagovarja bivši naš deželni glavar vitez dr. Pajer. Smeta pač ponosna biti Fitz in tovariš Macutz, da je njuna pravda v rokah takih velemožev!

Bricem in drugim, katere zadeva cesta iz Brd čez Gradec v soško dolino, priporočamo, naj berejo g. And. Kocijančiča razpravo o tej cesti v dopisu iz Podgore v današnji številki. Imeli smo priliko, da smo videli uradne spise, na katere se razprava sklicuje, in pritrditi moramo, da se ujemajo z vsebino ome-njenega dopisa. Naj bi Kanaleci enkrat spoznali, da cesta v Brda bi jim bila v prid in ne v škodo, ka-kor nekateri trdijo.

Slepar prikazal se je bil te dni v okolici go-riški, ki je ljudi peharil za miloščino za sv. maše. Pravil je, da je prišel iz Rima, da spremlja nekega redovnika, ki je zaradi opravič ostal v mestu, da sta poslana od papeža nabirat miloščino za sv. maše, da rimske maše so večje voljave ko druge, da posebno hitro in zdatno pomagajo vernim dušam v vica, da tudi g. vikar v dotičnem kraju mu je dal 3 gl. v re-čeni namen itd. Ljudje so mu verovali in namesto da bi bili šli za časa prašat duhovna o tej reči, do-našali so sleparju denar, ki ga je odnesel veseloga srec. Slepar je kazal tudi neki križ, o katerem je pripovedoval, da ima čudno moč, da mu je vaški g. vikar ponujal uže 8 gl., a da ga ne dá izpod 16 gl. Se ve, da vse te njegove trditve so bile le iz-mišljene. Rojaki, varujte se sleparjev.

„Corriere“, goriški židovsko-liberalni list, prijatelj nemških ustavov, ki črtijo slovansko ime kjerkoli se pojavi, sprejel in prinesel je dopis, ki meče kamenje na grob umrlega pesnika in rodoljuba, po katerem žalujemo, še predno se je dobro zaprl, ki žali in vznemirja Slovence ob onem trenutku, ki je celo barbarom svet. Ali ni imelo „Corrierovo“ uredništvo nikakega povičja, da bi bilo pozvedovalo o resnicoljubnosti dopisnikov, predno je odprlo svoj list šarlatanu, ki se štuli za Italijana, a je pripravljen, da se pusti imenovati Bošnjaka, ako mu kdo obeča, da postane višji nadzornik državnih gozdov v Bosni? Obžalujemo, da se je dalo slavno uredništvo zapeljati po takem lažnjivci in obrekovalci, in nadejamo se da popravi stvar, ko zvé, da dopisnik ni vreden onega zaupanja, katero je vanj stavilo. Nesramni lažnik, ustavoverski pionir in prostozidar slepi „Corrierove“ čitatelje, da ranjki Krilan je bil delaven dopisnik slavočelnega lista v Ljubljani in da kot takemu je veljala tužna slavnost, katero so mu priredili Slovenci pri preranem pogrebu. S temi besedami naj bo reče-no, da Krilan je bil pesnik, ki je speval balade, in da Slovenci tugujejo po zgubi narodnega pisatelja in domoljuba? Niti najeti pisar ne bi pisal tako o svo-jem nasprotniku, kakor ta ustavoverna pokveka o vzglednem mladeniču, ki je bil v vsakem oziru mir-nega, ljubeznivega, nad vse pravičnega značaja. Slo-venecm, ki so storili le to, kar je zahtevala od njih sveta dolžnost, očita, da so napravili demonstracijo ter dražili svoje someščane druge narodnosti. Dijakom, ki so poklonili venec bivšemu dijaku goriškega gim-nazija, takemu dijaku, kakršni se le redko nahajajo, šteje šarlatan to v greh, dolži jih politikovanja in deležbe pri politični demonstraciji. Ako bi bil slepar le za trohico pristopen resnici in bi imel barantač le nekoliko pojma o moči, katero imajo pri vzgoji do-bri in slabi vzgledi, želeli bi moral, da bi se vršila vsak teden taka demonstracija, kakršna je bila pri Krilanovem pogrebu, kajti takega vsestranske dobroga in blagodejnega vzgleda vsakere mladenške kre-posti, kakršen je dajal Krilan v vsem svojem vede-nji in dejanji, goriški gimnazij ne bo imel vsak dan pred očmi. Ako bi mi imeli kaj govoriti na tukajšnjem gimnaziju, rekli bi, naj se v vseh razredih opiše in pojasni življenje in smrt ranjkega Krilana v posne-malen vzgled. Naredite iz sedanjih gimnazijcev same Krilane, izvzemši njegovo telesno slabotnost, in do-segli ste namen gimnazijskega p-dukta in odgoje v polni meri. Slovenci niso politikovali, dijaki niso de-monstrovali, pač pa je politikoval ustavoverni šarla-tan in obrekovalci, ki črni Slovence in slovenske di-jake nasproti krogom, katerim hoče dati dokazov, da smejo in morajo postopati proti Slovincem kot proti nemirnežem, ker spoštujejo svoje ranjke, ki so živeli in delali za Boga, domovino in cesarja, ker so vzgled-ni Avstrijci, katerim šarlatan ni vreden čevljev od-vezati,

„Soči“ očita slepar in lažnik, da visoko odobruje gimnazijskih dijakov uporno vedenje proti šolskim predstojnikom ter da jih osrčuje, naj nadaljujejo to pot. Nesramni obrekovalci računajo na nevednost „Cor-rierovih“ čitateljev in na lahkovernost nasprotnikov naše lista, drugače bi ne mogli pisati stavka, ki bje resnici v obraz bolj nego je bil Balaam svojega osla. Goriški dopisnik je izrecno opominjal dijake, naj bodo mirni in naj molčijo, da bodo govorili, ko bo čas, in ta zastopnik nemško-italijanske zveze na Primorskem se ne sramuje, da poroča popolnoma naopak čitateljem, ki pričakujejo resnico in ne laž. Nismo imeli povičja, govoriti kedaj tako ostro proti narodnemu nasprotniku, ko danes, ker take nesramno-sti nismo še našli, kakršno je razodel ta šarlatan ustavoverske stranke. Menimo, da slavno „Corrierovo“ uredništvo ne bo popolnoma preziralo naših besed in da tudi ono od svoje strani pové brezvestnemu sle-parju, kar se spodobi.

Ernest Kramar, potovalni učitelj kmetijstva za Primorsko, naredil je te dni na Dunaji izpit kot profesor za višje kmetijske šole, in sicer iz fi-zijologije in kmetijske kemije. Lepo je videti, kako se pečajo domači sinovi s praktičnimi vedami, ki u-čijo zemljo obdelovati in živče približati. Take vede so podlaga daljemu napredku.

V Kastvu v Istri pouzročili so neki šuntarji, kakor pišejo listi, velik upor ljudstva proti deželski in duhovski oblasti. Raznesli so med ljudstvom go-vorico, da župan in duhovni so prodali okraj za 500.000 gl. nekdanji hrvaški granici, da valed tega bo moralo ljudstvo višje davke plačevati in več vo-jakov dajati. Vsled tega veliki neredi. Dr. Vitozic je stavil o tem interpelacijo v državnem zboru.

„Matica Slovenska“ obrača se do vseh ro-doljubnih pisateljev slovenskih z iskreno prošnjo, da bi poslali primernih doneskov za letošnji Letopis, namreč izvirnih znanstvenih in znanstveno poučnih spisov iz raznovrstnih strok človeškega znanja. Roko-pisi naj se pošiljajo do konca aprila t. l. društvene-mu predsedništvu v Ljubljano. Nagrade se bodo iz-plačevale, kadar bo knjiga dotiskana.

„Slovstveni zabavni večer“ v Ljubljani na-menil je slavnemu našemu pesniku, č. g. Simonu Gre-gorčiču, dar, sestojec s srebernega tintalka in zlatega peresa. Deputacija treh gospodov prinese pes-niku to znamenje spoštovanja, katero uživa med Slo-venci.

Listnica uredništva. Česar nismo mo-gli danes prineseti, skušali bomo podati prihodnjič. — Listek o sv. Metodu se je začel staviti, pa morali smo ga odložiti.

Poslano.

S KRASA, 16. febr. Nekraški g. dopisnik se je na me navajal radi tega, ker sem Vanderčkov „rihto“ iz „Ed.“ l. l. hotel pogreti, Vanderčka pa, ki je „rihto“ skuhal, pustil je pri miru. Pravičen sod-nik ta g. dopisnik! Pa izgovarjal se je, da imajmo-go posla, da mu torej ne ostaja časa pisariti; jaz pa sem iz tega sklepal, da mogoče tudi prav radi po-manjkanja časa ni mogel prečitati onega dopisa v „Ed.“, zatorej sem bil pripravljen potrpeti, dokler se morda vender ne potrudil, da čas dobi in apis prečita. Da je do sedaj to gotovo tudi storil, sodim iz tega, ker se ni več oglasil; rečeni dopis mu je najbrže sapo uzel. — Da se pa še drugi, ki radi zunaj učiteljskih krogov, iščejo sovražnikov učiteljstva in ljud-skih šol ali napredka podučé, da so tudi v šolskih krogih enaki nasprotniki, navajam tu nekatere stavke iz Vanderčkovega dopisa v „Ed.“ l. l.

Po navadnem uvodu o slabi letini in velicih davčnih dokladah piše oni gospod: „Kraške šole se množe, z njimi tudi doklade in uboštvo“. S šolami se množi uboštvo! Kaj rečete na to, Vi razločutni nekraški g. dopisnik? Dalje piše: „Zadnjih let raz-širili sti se dve jednorazrednici v štirirazrednici, kder se mnogo šolske mladézi gladne vsednevno v šoli tr-pinóti“. Nekraški g. dopisnik! tukaj je beseda „tr-pinóti“, pisal jo je učitelj, a Vi ste jo hoteli utakniti meni v žep. Zato Vam izrekam spodobno zahvalo. Zopet toži: „Kaj bo, kam dospemo? Valed razšir-jatve kraških učilnic pomnože se izdatno šolske do-klade itd., in na to udari: „Ti so kolači, kateri Kra-ševcem nič kaj elastno ne diše itd.“

Take pisave jaz nisem pričakoval niti od na-sprotnikov šolstva, toliko manj pa od ktereга učite-lja. Ako pa vender le učiteljem dopada, kajti proti se ni nobeden oglasil, neka bude.

Vanderčku pa, da mu ne bo treba več do „So-če“ vandrati, povem, da mene ni razumel. Njegov dopis je prav za prav, če tudi nehoté, uže g. dopis-nik „Ne s Krasa“ obsodil s tem, da je navajal krivdo na druge dopisnike, ki so se enako izrazili; obsoju-jejo ga pa tudi drugi učitelji in nič si ne štejejo v čast, da je med njimi kdo, ki kaj takega piše.

Nekompetenten.

